

Varsat näyttelyssä

Aikuisten hevosten näyttelyarvostelun perusteet lienevät jo hahmottuneet jalostuskursseilla ja näyttelyissä käyneille. Muutaman viime vuoden ajanhan olemme saaneet nauttia ilahduttavan suurista hevosmääristä keväisissä islanninhevosnäyttelyissämme. Siellä kirmailee myös velmun näköisiä, säikähtäneitä, hämmästyneitä tai jopa elegantin näyttelykonkarin tavoin käyttäytyviä eri-ikäisiä varsoja. Mitä ihmettä tuomaristo niissä katsoo?

Näyttelyyn ovat oikeutettuja saapumaan 1-3-vuotiaat varsat ja nuoret hevoset, jotka ovat puhdasrotuisia rekisteröityjä islanninhevosia, joiden isä on astutushetkellä ollut siitoskäyttöön hyväksytty. Mikäli varsa on saanut alkunsa Islannin maaperällä, isältä ei vaadita erityistä siitoskäyttöön hyväksymistä. Niin tammät, oriit kuin ruunatkin ovat tervetulleita näyttelyyn. Näyttelyssä varsaa arvostellaan paitsi omana itsenäisenä yksilönään, myös emänsä ja isänsä "työnäytteenä", esimerkkinä vanhempiensa arvosta jalostuseläiminä.

Näyttelyssä varsa ensin mitataan. 1-2-vuotiailta otetaan vain nauhamitat (säkä, etupolvi ja etusääri), ja 3-vuotiaat mitataan samoin kuin aikuisetkin hevoset. Mittausta on hyvä harjoitella kotona vaikka tavallisella ompelumitalla tai muulla nauhalla ja esimerkiksi harjan varrella, jottei varsa näyttelyn mittaustaikalla lennä pitkin seiniä. Mittauksessa, kuten rakennearvostelunkin aikana, saa käyttää yhtä avustajaa. Mitat eivät suoranaisesti vaikuta arvosteluun, mutta ne antavat tarkempaa tietoa varsan koosta ja kehittyneisyydestä sekä luuston vahvuudesta. 3-vuotiailla mittaustuloksista voidaan saada tukea sopusuhtaisuuden arvosteluun.

Ryhti ja keveys

Rakennearvostelussa varsa esitetään paikalla seisten niin, että tuomaristo katsoo sitä sivulta ja kiertelee katselemassa eri puolilta. Jalat käydään tunnustelemassa ja kaviot katsomassa. Sen jälkeen varsaa kävelytetään ja mahdollisuuksien mukaan juoksutetaan ravissa tai töltissä suoraan pois päin ja kohti tuomaristoa jalka-asentojen arvostelemiseksi. Avustajan käyttö varsaa talutettaessa on sallittua ja suositeltavaa! On kaikkien etu, että varsa liikkuu suoraan ja reippaasti, jolloin jalka-asennot saadaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti arvosteltua.

1- ja 2-vuotiaat saavat rakenteestaan sanallisen arvostelun ilman pisteitä. Varsathan muuttavat muotoaan kehittyessään, joten mitään yksityiskohtaista arvostelua niille ei tehdä, vaan keskitytään suuriin linjoihin. Varsan tulisi olla ryhdikäs, mielellään korkeajalkainen ja melko kevytrakenteinen. Varsallahan on jo syntymänsä polven alapuolinen osuus jalasta lähes tulevassa aikuismittaissaan, joten jos varsa 1-vuotiaana vaikuttaa lyhytjalkaiselta, se tuskin siitä muuksi muuttuu aikuistuuessaan.

Varsalla pitäisi olla eloiset silmät ja korvat. Jalkarakennetta ei kovin tarkasti arvostella, mutta luuston ja jänteiden vahvuus antaa jotain viitteitä tulevasta. Jalka-asennoista katsotaan vain selvät virheet - esimerkiksi hajavarpaisuus ja taittuneet varvasakselit - sillä etenkin takajalkojen liikeradat muuttuvat paljon, kun hevosen lihaksisto kehittyy. Nuorten varsojen kaviota ei pahemmin kannata arvostella, elleivät ne ole poikkeuksellisen pienet tai latteat.

3-vuotiaat pisteytetään kuten aikuiset hevosetkin. Niillä arvosteluperiaatteet ovat aivan samat kuin aikuisilla hevosilla, joskin 3-vuotias voi olla vielä aavistuksen takakorkea ilman, että se vaikuttaa sopusuhtaisuuden arvosteluun. Valmentamaton nuori hevonen ei tietenkään voi olla samalla tavalla lihaksikas kuin treenattu ratsu, mutta perusrakenne alkaa 3-vuotiaalla olla jo valmis.

Rentous ja lennokkuus

Rakennearvostelun jälkeen varsoja juoksutetaan vapaana maneesissa 2-3 varsan ryhmissä, 3-vuotiaat kuitenkin yleensä yksin. Ei ole niinkään suurta merkitystä mitä askellajeja varsa esittää, kunhan sen liikkeet ovat irtonaiset, lennokkaat ja matkaavoittavat. Käytännössä kuitenkin pelkkä passi ja lennokkaat

liikkeet ovat lähes mahdoton yhdistelmä, eli varsa joka ei pysty passin lisäksi näyttämään ravia tai tölttiä, on yleensä jäykkä. Mikäli varsa esittää vapaana sekä ravia että tölttiä (ja lisäksi ehkä vielä passiakin), se mainitaan lausunnossa myönteisenä asiana.

Töltin esittäminen ei kuitenkaan ole edellytys esimerkiksi ensimmäisen palkinnon saamiselle. Harva aikuinen hevonenkaan vapaana liikkuessaan muutaman minuutin aikana näyttää kaikkia askellajeja, ja silti se voi olla huippuluokan viisikäyntihevonen ratsastettuna.

Kolmivuotiaalla oriilla on mahdollisuus rajoitettuun astutuslupaen enintään viidelle tammalle, mikäli se saa rakennearvostelussa vähintään 8,00 pistettä ja suorittaa hyväksytyt juoksutuskokeet. Juoksutuskokeessa vaaditaan tällöin vähintään neljä askellajia ja niissä hyvät liikkeet. Tölttiä pitää pystyä esittämään sen verran, että voidaan nähdä oriilla olevan taipumus tölttiin.

3-vuotiaan voi juoksutuskokeessa esittää myös liinassa tai ajo-ohjin ajettuna. Useimmiten varsat kuitenkin näyttävät liikkeensä parhaiten edukseen juostessaan vapaana - etenkin oudossa ja hieman pelottavassakin ympäristössä, jollainen maneesi varmaan suurimmalle osalle varsoista on.

Viimeinen silaus loppuarvostelussa

Arvostelun päätteeksi kaikki varsat kootaan ikäluokittain loppuarvosteluun, jossa vielä kertaalleen katsotaan, että kaikki oleelliset seikat on rakennearvostelussa otettu huomioon. Varsoille annetaan palkintoluokat (I, II tai III palkinto, tai ei palkita), ja kokonaiskuvan saamiseksi ne yleensä asetetaan riviin paremmuusjärjestykseen.

Lopulliseen palkintoluokkaan vaikuttaa sekä rakennearvostelu että juoksutuskoe. Niinpä 3-vuotias, joka on pisteytetty rakenteen osalta, voi loppuarvostelussa saada muun palkintoluokan kuin mitä sen rakennepisteet edellyttävät. Se voi vaikkapa saada rakenteesta I palkintoon oikeuttavan pistemäärän (8,00 tai enemmän), mutta jos liikkeet ovat jäykät ja rajoittuneet, sen palkintoluokaksi voi jäädä II palkinto. Näin kaikki ikäryhmät varsoista aikuisiin arvostellaan samoin, kokonaisuutta korostavin periaattein.

Voiko varsaa valmentaa?

Mittausta ja rakennearvostelua varten varsaa täytyy käsitellä ja taluttaa riimussa sen verran, että se on hallittavissa ja liikkuu enimmäkseen siihen suuntaan, mihin on tarkoituskin. Avustajaa saa arvostelussa todellakin käyttää, joten varsan ei tarvitse olla prikulleen täydellisesti käyttäytyväksi hiottu. Parempi niin, sillä haluammehan toisaalta issikkavarsojan kasvavan vapaasti ja vailla liian tiivistä ihmiskontaktia.

Sekä rakennearvostelua että juoksutusta palvelee se, että varsa on saanut elää ja kasvaa laumassa ja sellaisissa olosuhteissa, jossa sillä on mahdollisuus runsaaseen monipuoliseen liikuntaan. Näin lihaksisto kehittyy voimakkaaksi, luusto vahvistuu ja liikkeistä tulee jäntevät ja tasapainoiset.

Varsojen pitää olla hyvin ravittuja mutta ei kuitenkaan liian lihavia. Kylkiluiden päällä pitää olla ohut rasvakerros, kuitenkin niin että kämmenellä kevyesti painamalla kylkiluut tuntuvat. Tällöin lihaksillakin on mahdollisuus kehittyä. Jos varsa on liian laiha, sen lihakset kuihtuvat ja pahimmassa tapauksessa kasvu kokonaisuudessaan kärsii. Liika lihavuus taas voi aiheuttaa ongelmia jalkojen kestävyyydessä, ja näyttelytilanteessa lihavan varsan todellista rakennetta on mahdoton arvostella.

Hevosharrastuksestako tuloa?

Varsan näyttelykäynti maksaa ilmoittautumismaksun ja kuljetuksen verran. Tulevaisuutta ajatellen onnistuneet kuljetuskokemukset mielellään turvallisen aikuisen hevosen seurassa voivat olla hyvinkin arvokkaita! Lisää kustannuksia tulee muun muassa mahdollisesta hevosen ja omistajan tai esittäjän majoituksesta ja ruokailuista.

Näyttelykäynti on sikäli poikkeuksellinen hevosharrastuksen muoto, että siitä voi saada pientä tuloakin. Suomen Hippos maksaa näyttelyssä palkittujen varsojen ja nuorten hevosten omistajille ja kasvattajille näyttelypalkintoja. 1-3-vuotias Suomessa syntynyt islanninhevosvarsa voi nykytaksojen mukaan saada näyttelyn I palkinnosta 254 euroa ja II palkinnosta 130 euroa. Näyttelypalkinnosta 30 prosenttia maksetaan varsan kasvattajalle ja 70 prosenttia omistajalle. Varsa voi saada tämän näyttelypalkinnon vaikka joka vuosi, maksimissaan siis kolmena vuonna peräkkäin.

Varsan emä ja isä taas voidaan palkita arvosteltujen varsojen perusteella jälkeläisarvokirjaimilla. Tamma voi saada jo yhden arvostellun jälkeläisen perusteella B-arvokirjaimen, josta ei tosin vielä heru rahallista tunnustusta. Mutta kolmen palkitun jälkeläisen perusteella B-palkitulle tammalle voidaan myöntää AB-arvokirjain, josta tällä hetkellä saa 170 euron tuen kasvatustoiminnalleen.

Tarkempia tietoja jälkeläisarvokirjainten myöntöperusteista löytyy sivulta [jalostusarvokirjaimet](#) ja [Suomen Hippoksen](#) www-sivuilta.

Islanninhevosilla ehdottomasti tärkein painoarvo on aikuisten hevosten arvostelulla, jossa käyttöominaisuudet päästään testaamaan. Vaikka varsojen arvostelu onkin lähinnä suuntaa-antavaa, se on erittäin arvokasta juuri emän ja isän jalostusarvon arvioimiseksi mahdollisimman aikaisin. Ori voi saada enintään viiden vuoden astutusluvan kerrallaan. Sen jälkeen sen astutusluvan jatkoa pitäisi ensisijaisesti arvioida jälkeläisnäyttöjen perusteella. Kokonaisarvosteltuja jälkeläisiä ei oriilla viiden vuoden kuluttua voi vielä monta olla, joten jonkinlaista osviittaa voidaan saada arvosteltujen varsojen ja nuorten hevosten perusteella.

Orivarsa kannattaa tuoda näyttelyyn myös saadakseen arvion sen tulevista mahdollisuuksista siitosoriina. Liian suurin odotuksin ei orivarsaansa pidä suhtautua, sillä vain ehdottomasti parhaat oriit pääsevät ja pärjäävät siitosoreina.

Toivotamme kaikki ihanat, persoonalliset varsat tervetulleiksi islanninhevosnäyttelyihin - näin saamme kasvattajille arvion ja palkinnon työstään, koko jalostussektorille tuntuman missä mennään, ja yleisölle riemua ja osallistumisen iloa varsojen juoksutuskokeen aikana!

Teksti: Minna Toivonen